

Dietschbüch Kindlingen

IV^{te}
Conferenzarbeit

Dietschbüch Kindlingen

Veranstaltung der Kindlinggen
in Kindlinggen
Dietschbüch Kindlingen
a. Kindlinggen.

I. Laute

a.

Kindlinggen in Kindlinggen
bibla: axt, pæch, saech, pæcht,
baech, satz, katz, kraft, salz,
jaech, fass, stall, stadt, ätter
acher, u. arm, zwach, arg, stark
wah; gaffs, rassls, wahs u.

Kindlinggen a: fäl, bäl, näht, säft, smalz,
dah, gats (Garten) mäd (Mutter)
katz (Katz) ädäht; swäz (Schwartz)
äht u.

Kindlinggen ä: dän (Dän.) wän (Wän.) ränki,
wänd, händ, bänki, kränkst,
(Krautst.) käst. (Käst.)

Kindlinggen ä: rät, blättr, ätter. (Katt.)

Kindlinggen e: epfl, kemst (Kamin) zemst (Zusammen)

Kindlinggen ä: fläz (Flasz.) äz (Asz.) älle, (ulle)
wäz (Wass.) äht (Aht.)

Kindlinggen ö: jömst (Jamin.)

Kindlinggen ö: gäz (Ganz.)

Lang a (â ni fusbetuntan Tilla)

- blibt (â) sâl, wâl (Wass) stâl, hâs slâg båd, grâs, ât (Art) u.
brâv, bâr (baar) mâlâ (Wass) sâgâ (Jagen)
- mind â mâst (Wass)
- mind â wâg, mäs, sât, hâr, jâr, drât, gfar, strâf, sâf, slâf,
altâr, nâhbar (Nâhbar) strâss, brâh (Lâng) swâgr,
blâsâ (blasen) grâts (gratzen) mâlâ, wâr (Wass) bâr fuos (baarfuss)
- mind â jâ, dâ. (ja)
- mind â hâfnar (Hafen)
- mind ae. gsaet (Gesetz)
- mind a. vattar (Wasser)
- mind ô spô (Spaß) sôma (Sommer) krôm (Kraut)
- mind do dâo (Dass)
- Lang a ni niß fusbetuntan Tilla
- mind ë mêtæg, zêstæg, dörstæg, freitæg, samstæg, sonstæg, werstæg
(Montag) feitæg, (Freitag)

L.

- Lang e ni fusbetuntan Tilla
- blibt e. eck, weck, heck, erb, kettâ; vorderba, sperrâ u.
- mind ë zêh, speck, fett, hêrr, bêrg, stêrba, gêrba, Reckyr.
- mind ë êgts (Lage) mêz (Maz) kêz (Kurz) fêteg (Festig)
- mind ë hêz (Hetz) rêteg (Rechtig)
- mind ê dêka, hêka (Fucht)
- mind ê kêma (Grund)
- mind ae. fæster (Fenster) â (s. Fenster!)
- mind äa. gâal (Gabel) knâakt;
- mind i. sprih, stirb, britt (Bruch)
- mind â gât (Gast) stât (Statt)
- mind a. âlf (Alf)
- Lang e ni niß fusbetuntan Tilla
- mind a. appodit.
- fallt mag gsân, gswälz, bott (Loh) traur (Trauer) baur (Bauer)
- mind e ni fusbetuntan Tilla blibt
- mind e mêr êsl, lêrar (Lerren) lêdeg êbo (Aben).

ē blibt ē
ē mīd ē
ē mīd ac

lēr, z wēr.
hēfl (huf.)

sael, (Kuh.) z nac, (Nym.) Klac, (Kuh.) ae (Kuh.) z ae,
wac (Kuh.) sae, (Kuh.) mac (Kuh.) ae (Kuh.)

ē mīd dō
mīd ēd

g dō (yrfu.) z t dō (Kuh.)
gēd (yrfu.)

i

blibt i.
mīd ē.

hūz i in fufbatanten Dilt
stift, z rīft, gīft, spitz, blitz, witz, ziff, griff;
friss, sitz, flicke.
stem (Kuh.) fēnk, wēnd, flent, z eml, hēml. (hūml)

mīd i
mīd i d

blēnd, bēnd, brēng.
Dū fīs gīht grīht g sīht, brīht (Lūnīht) bīr, (Lūnīr)
rīht, dīht.

mīd i d
mīd ē
mīd ai
mīd dē

līcht (Lūft.)
hē (Kuh.) z ē. (Zū)
gōist (yrbf.) gōit, (yrbf.)
lāes (Lūfū) z dēs (Zū) grwāzst (Gruwīst) fōēstr (fūfstr)

mīd ē
mīd ē
fallt mīg.

hūz i in mīft fufbatanten Dilt
wītē (Kuh) bāirē (Lūnīr) kehē (Kuh) rēz (Kuh)
bleistēftē (Lūfīst.)
lēnē (Lūnī) famillē (Lūnīlī) hōz (hūnīg) fufyq (50)

blibt i
mīd i d
mīd ēd
mīd ē
mīd ui

Lūnī i in fufbatanten Dilt
z mīd, zēl, z pīl, z tīfl, z
bīr, z tīr, dīr, brīf, dīr, zīr, līd, z pīss,
vīr, līdāreg. (Lūnīlīf.)
(dēnā (Lūnī))
dēs (Lūfū)
hūnī (Kuh) z nīt (zīft) frūit (fūnīl) sūid (Lūnīl.)
zūibt (Lūfīl) sūi (Lūnī)
hēmēt (Lūnīl.)
z mītē (Lūfūnīl.)

o

blibt o.
mīd o
mīd d

hūz o in fufbatanten Dilt
gott, hōlz, volk, gold, sold, zopf, koch, droff.
sōn. sōmā.
dōhtē (Lūfū) vōl (vōll) gflōhtē (yrfūfhtē)

mid ä sarg, bärg, g_{st}ärba.
 mid ǟ m_ǟ (Mund.)
 mid u. truckä.
 mid äa zäorn, wäort (Mort.) häorn (horn) väodr (v_undr.)
 Läng & ni mist fustbaktera Filla.
 mid ü fürsorg (Wersorg.) fürhang (Wersung)
 mid e. avekat (Aderkat.)
 mid u. kurnsus. (Kornsp.)
 fällt mag. Karlē. (Lornlein)
 Läng & ni mist fustbaktera Filla
 blibt ö. köf, drög (Lug) söl (Luf) köhla, böda, g_{st}öhlän.
 mid o. bott. (Loh.) holla (Loh.)
 mid ǟ köǟ (Lohn) löǟ (Loh)
 mid ǟ zǟ (Lohn)
 mid äa bäarä, väar (v_u.)
 mid äa. strao (Wol) raos (Wol) draost (Lust.) flao (Luf) daod (Lud.)
 raor (Wol) naot (Wol) raot (Wol) frao (Luf) graoss (Wol)
 fao (Luf) blaos,
 mid id gniss (Wol.)
 Läng & ni mist fustbaktera Filla
 blibt ö. laurä köf. (Lornsp.)
 mid ä dohtor. (Loh.)
 mid äa. durbäarä (Lornsp.)

u.

Läng u ni mist fustbaktera Filla
 blibt u: zuckä, buttr, luft, nuss, brust, lust, sturm, suppr.
 mid ü frucht, yucht, düst (Lust) zütz (Lust) kätz (Lust).
 mid o. mottä (Wol.)
 mid ö bröna (Lorn) strömpf, lömp, döm, stöm, kröm,
 löm, sprön. (Lorn)
 mid ä fächt (Lust.)
 mid ǟ bräöst (Lust.)
 mid ei eissär. (Lorn)

mind ē
 fülll may.

Ring u in nicht feybetenke Dillen
 aarnēy (Ordnung) wôhnēng (Aufsuhng.) bildēng (Leibung)

(ackrat. (accurat.))

Ring u in feybetenke Dillen
 blibt ū
 mind ō
 mind oa
 mind ua

nūd, pūd, strūd, stūb, bādē (Pudē) jūbl.
 ōhāel (Aufsil) ōglick (Augluck)
 bloam. (Blümm) doo (Thun)
 buah (Luf) ruoss (Rüß) bluat (Blut) stuat (Stüt)
 buess (Lüß) fuass (Füß) kus, ruo, fuar (Füß)
 ruah (hohlyßig) zuo, bruat, kruag, gnuag, suah

Ring ä in feybetenke Dillen
 blibt ä
 mind e.
 mind ē
 mind ē
 mind ä
 mind ä

wäld, mähteg, brähteg.
 grefta, bek, ergar, mēsta, gverma. sverma.
 swēzer. hētr (Füß)
 swēnz, grēnz (Grünz) dēnzr (Fünz) bēnti (Lent)
 hamara. (Fünmm.)
 lāt (Läst.)

Ring ä in beutenke Dillen.
 blibt ä
 blibt ē
 mind äa.
 mind ä

kās, säfer, gspräh nās, näpū, māo (mäpū) sās, grās (hartig)
 rēdr, glēssr, nēgl, zēla, wels. r.
 gāard, wāara, swaar (Fünngar)
 skāft, bläst, spāt, grätst

Ring ö in feybetenke Dillen.
 mind e
 mind o
 mind ä

fres, (Füß) ōhesta (Brutstun) sepfer, gspett.
 stopsl (Stöpl.)
 stärka (Stömp)

Ring ö in nicht feybetenke Dillen.
 mind ä

oephälmlē (Füßfüß)

Ring ö beutenke in feybetenke Dillen.
 mind o
 mind ē
 mind al.

quott (Quöt)
 sē (Füß)
 haee (höp) raesle (Röflin) graesē (Gröps) laesē (Lüß)
 haera (Fün) draesta (Tröft) naetheg (notzig) blaed (blut)

ü

in ü in füß büch füll
 in i. birg, zissl, bisl, hittē, wirg, zittl, fill, dirr.
 in i wist, (Wirtsh.) bist (Wirtsh.) stüz, varhüze.
 in u. stuck, muck, nuss, bruck, ruck, lupf, druck, glupf.
 in ü verdüst.
 in e. sprez. (Zwinger)
 in de bräesteg (bräu) wäeg (wäuff)
 in di gspärd (Zur)

Loug ü in

in i küll, dür, mil, bigl, flügl, ibl.
 in ia bähr, giatē, fiass, grag, düss, (düpf) hiat, brä,
 in ü. siass, miad, liaga, hiata, biass.
 in uo lügē.
 in es bluat. (brüten) blusst (Bluff)
grä.

ai

in füß büch füll

in ae. mäe, läeb, säet, läeh wäes, käesr.
 in od : rō. (Rou)

au

in füß büch füll

in u. duss. brucht (brucht) uss. (wüß)
 in o. gloff.
 in ö söm. (Zur)
 in ä. blä, grä, lä, Nicläs.
 in dō brō.
 in al. daef.
 in ao. aog, laog, frao, kaof, raoh laob. daob, daog.
 in ou. brout, krout, stoud, raus, baur, tsub, gaul, fsulr.

in nist füß büch füll

in u. uf.
 in ao. wüffrao.
 in ng. knobl. (Zur)

au

mind ^â
mind ^ê
mind ^ô
mind al.
mind ui.
mind ai.
mind -

ni furbatukta Filb

blâ (Lâma)

bēm (Lâma) diēm (Lâma)

rōma (râma) zōma (râma) visōma. (nas fōma)

raebr. (Râma)

bui. (Lâma)

bis, mais, hait (hâit) grâit. (Lâma) hâisr. (hâisr)

ei

mind ^î
mind -
mind al -
mind â e -

ni furbatukta Filb

wid.

haetsr.

âch, âed, dâel, sâel, klâed, râes, flâes, râef, âe,
hâess, wâch hâesr, âega, lâet, z mâch l. u
gmôed, bôe, stôe, kôen.

fleiss, spais, zait, naid, frei, weiss, z naid.

bai-el. (Lail)

lēm. (Lâma) wâe, lâes, fâe.

ni niht furbatukta Filb.

zultes (Zultes) arbet, wâret.

vegole, fraete, blesmlē, u.

vâortl. (Vortfil)

eu

mind ai
mind ui.
mind al.
mind ^ê
mind ^ê

stair, leit.

zuig, spruiar, nui, ui, huiar.

hae, fraed.

frôed

hâet. (hâit)

b.

bleibt b. bah, bað, bæuh, bart, buess, bārg, bērg, bierr.
 mit p. Drapp. (Trub.)
 mit f. zrauf. (Tschub.)
 mit m. zwälmlē.
 mit uingeffeln. risbeg. (wifig) grubs (wifm.)
 fällt mag. â (nb.) rā (furb.) nā (furb.) gēa (gabm.) hāō (fabm.)
 äzā (fabm.) bus (lute) äwēk (lbnung.)

d.

bleibt d. dārf, dāra, diab, dæst, duft, dah, balē, r.
 mit t. akkort, zilt, gēlt, hārt.
 mit z. zsestek. (Lubtag.)
 mit uingeffeln. zrand, mēndlē, vārgōnda.
 fällt mag. māō. (Mund) wāara. (gumndm.)

f.

bleibt f. fass, fāōst, (fāuff) fēst, fett, fis, brisf, fæf r.
 mit pf. hāmpf, harpf, pflēgl, zarpf.
 mit uingeffeln. wēfzg.
 fällt mag. dāst. (druff.)

g.

bleibt g. gāōs, gant, gast, gott, pfluss, fana, rera,
 mit k. slenkl. (pfluss) wērk. (Hany.)
 mit z. hōz. (hōiz.)
 mit t. kēfst. (kēfz.)
 mit uingeffeln. lēfzga (Lizum-Lufum) gōpass, gōstudiart.
 fällt mag. ywar, zlä, lōit, flucht, (flucht) draet (luzl) mā (mag)

h.

bleibt h. hāb, harpf hāub, hōn, heck, haut.
 mit h. vīh.
 mit d. mādar (Māpr.)
 fällt mag. hrānkst, zaltas.

ch.

bleibt h: sah bah röhna, zœhna, suahæ.

mind g. jûnga

bleibt R. stork., nächst, nachst.

fällt mag: mill (Mühl) haâ, aâ, i, mi, dâr, dârê (Friedrich) nâ (nach)

j.

bleibt j: jûd jar. joh

mind g. gâ (joh)

fällt mag: Jänsberg. (Jungjüng)
R.

bleibt R.

mind g.

mind f.

mind h.

mind yg.

Râta, Raz, Riarh, Rroō (Korn) Rrûk, Rrott, sluckæ.

guts.

wërftæg. (Mittwoch)

Ralk bah æstœ, leilah.

stätzgæ (Stetten).

l.

bleibt l.

mind r.

fällt mag.

lêrh laoga, loy lisb, hôhl, vël falls.

burvl, (Linn.)

sott (Jelch.)

m.

bleibt m.

mind n.

mind b.

hant singul.

fällt mag.

mas, muck, mitt (Mitt) mühl, maus, magd.

durn, (Fium) Ront (Kont.)

Rämbel (Korn.)

nettom. (Kath.)

baowoll

n.

bleibt n.

mind m.

mind r.

hant singul.

fällt mag.

nâmæ, nâs, nisra, naht.

hämpf. sämpf.

lexiar.

naht.

bâ, yâ, mâ, bîr, fræ (Frisch) læ (Lofn) jûgæt, tûgæt,
gegæt, duræt, dæuæt, oæzeg, (nuzig) mæe (man) dæe (drin)
sæe (Inu) fufz (so) fæef. (s) zæædæ. (Zufuhr)

bleib p. rapp, galopp, snappa, Paale (Knecht)
 mid b. berl (Knecht) balm (Salbe) billa (Kille) baits (Kilch) blatt (Blatt)
 mid g. bass (Kop) büel (Knecht) bass (Kop) zäbla (Zugel)
 gömpa (Zug)

bleib r. rass (Rase) raos (Kop) ried, rui (Knecht) rust (Knecht)
 mid l. zöndel (Zündel) balbiera (Knecht) burrl.
 Knecht singen drö (Knecht)

fällt weg. bat, (Knecht) wist (Knecht) Kiz, Kän, (Knecht) zan
 wüzl, hâz, miz (Knecht) wüst (Knecht) at (Knecht)
 zât, swâz, kêt, aest (Knecht) dôb, dônda, dôna,
 Dussa, fult (Knecht) maan (Knecht) gest (Knecht)

bleib s. sah, soet, söma, sön, soefa, sünd, supp, roesa.
 mid s. wust, haspl, esp, faasen (Knecht) ist, bist.
 Knecht singen bloistefte (Knecht)

bleib ss saoss, graoss, gnwissa.
 mid z. ruz (Knecht)

bleib z. zwells (Knecht) zell (Knecht) zmid (Knecht) dröst, wäsa.
 mid rumpfe z lëcha (Knecht)

bleib t. gott, wett (Knecht) ratt.
 mid d. dasa, (Knecht) dēna (Knecht) drub, duife (Knecht) Dräuba (Knecht)
 mid z. dichte, (Knecht) hēndar. (Knecht)
 Knecht singen. nagsbura (Knecht)
 fällt weg. bast, (Knecht) mēnts (Knecht) egt (Knecht) draästl (Knecht) faltz
 vertlaens (Knecht) dshoemt (Knecht)
 prädet. (Knecht) fānat (Knecht) Benedikt (Knecht) firka.

bleib w. wah wâg, wis, wâh wîg, warm.
 mid m. mā (Knecht) miar. (Knecht)
 mid g. mittga (Knecht)
 mid b. ebeghoet.
 fällt weg. zild.

bleib z. zeh zell, zish zwig, zed.

fangen

Inf.
Prof. d. Ind.

Konj.

Ind.

Part. d. Verg.

Können

könnə
i kân
də kânst
er kân
mər kânst
ir —
sē —
i kēn
də kēnast
er kēn
mər kēnast
ir —
sē —
i kēt
də kētast
er kēt
mər kētast
ir —
sē kētast
kētə

Dürfen

däffə
i däff
də däffst
er däff
mər däffst
ir —
sē —
i däff
də däffast
er däffast
mər däffast
ir —
sē —
i dāft
də dāftast
er dāft
mər dāftast
ir —
sē —
däffə

wissen

wissə
i wäess
də wäest
er wäess
mər wissat
ir —
sē —
i wiss
də wissast
er wiss
mər wissat
ir wissat
sē —
i wist
də wistast
er wist
mər wistat
ir —
sē —
gwisst.

müssen

missə
i muss
də mussast
er muss
mər missat
ir —
sē —
i miss
də missast
er miss
mər missat
ir —
sē —
i misst
də missast
er misst
mər misstast
ir —
sē —
missə

mögen

mêgə.
i mân
də mânst
er mân
mər mēgat
ir —
sē —
i mēg
də mēgast
er mēg
mər mēgat
ir —
sē —
i mēht
də mēhtast
er mēht
mər mēhtast
ir —
sē —
mêgə.

Inf.
Prof. d. Ind.

Konj.

Part. d. Verg.